

фрагментами повинна відбуватись за планом, який включає наступне: структурний аналіз музичного супроводу (мелодія, характеристика її складових частин, розвитку); метро-ритмічний аналіз виразних засобів і елементів музики, за допомогою яких втілювався художній образ; фонічний аналіз – інтонаційний розвиток, звукове і тембральне забарвлення.

На першому етапі діяльності – *свідомої підготовчої роботи*, відбувається зародження замислу майбутньої композиції, пробудження фантазії, інтуїції, логіки мислення, натхнення. На другому етапі – *здійснення композиційного замислу*, складається композиційний план, відбувається підбір музичного матеріалу, пластичних рухів, драматургічна побудова з експозицією, зав'язкою, кульмінацією, фіналом. Третій – етап *перевірки композиційних рішень*, відзначається відбором найбільш вдалих творчих розробок і пропозицій, створенням танцювальних композицій і перевіркою їх якості в умовах сценічної діяльності. Характеризується активізацією пізнавальної діяльності учнів до театральних образів, художньої літератури, сценічного

костюму, відеозаписів з концертами різних виконавців. Поєднання різних видів творчої діяльності: пластики, хореографії, музики і театральних засобів виразності сприяє органічному відтворенню художнього задуму та успішному веденню діалогу з глядачами.

Висновки. Таким чином, компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до педагогічної практики складають фахові музичні компетенції, які є сукупністю базових музичних знань, творчих виконавських умінь і навичок, оцінної діяльності та практичного концертного досвіду. Розгляд особливостей музично-ритмічного виховання школярів дозволив встановити їхнє значення у цілеспрямованому чуттєво-емоційному сприйманні музичних творів, засвоєнні засобів художньої виразності.

Розуміння змістовних функцій музично-ритмічного руху зумовлює успішну самореалізацію майбутнього вчителя в музично-освітній діяльності, у здійсненні музично-педагогічного впливу і стане в подальшому поштовхом для удосконалення інших предметних компетенцій.

Література:

1. Алексеева Л. П. Интеграционные процессы в образовании и профессионализм преподавателей высшей школы / Л. П. Алексеева, Н. С. Шаплыгина // Содержание, формы и методы обучения в высшей школе: Аналитические обзоры по основным направлениям развития высшего образования. – М.: НИИВО, 2003. – Вып. 10. – 52 с.
2. Ветлугіна Н. А. Музичний розвиток дитини / Н. А. Ветлугіна. — К.: Освіта, 1978. — 253 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С», 2004. – 112 с.
4. Усова А.В. Проблемы теории и практики обучения в современной школе / А.В. Усова. – Челябинск: ЧПТУ, 2000. – 221 с.
5. Дорошенко Т. Компетентнісний підхід у системі підготовки майбутнього учителя початкової школи до майбутньої самореалізації /Т. Дорошенко //Молодь і ринок № 4 (63), 2010. – С. 51-54.

УДК 378.147.091.313

Б.В. Павлюк, м. Вінниця, Україна / B. Pawluk, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: bo84@meta.ua

ПРОЕКТНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ – СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. В статті розглянуто: процес фахової підготовки майбутнього вчителя початкової школи; важливі напрями фахової підготовки майбутнього вчителя початкової школи.

Проаналізовано поняття компетенції, компетентності та компетентнісного підходу в процесі фахової підготовки майбутнього учителя початкової школи. Розглянуто та проаналізовано взаємозв'язок понять компетенції, компетентності та компетентнісного підходу в процесі фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Розглянуто та проаналізовано поняття та складові професійної компетентності майбутнього вчителя.

Визначено, поняття проектної компетентності майбутнього вчителя початкової школи, та процес формування проектної компетентності майбутнього вчителя початкових класів в процесі фахової підготовки.

Зроблено висновок, що проектна компетентність майбутнього вчителя початкової школи визначається рівнем готовності до проектної діяльності, індивідуальною здатністю майбутнього педагога до проектування і мотивованого прагнення до самоосвіти, розвитку мислення, поведінки, спілкування, діяльності.

Крім того в статті розглянуті умови формування проектної компетентності пов'язані з самоактуалізацією суб'єктного досвіду майбутніх учителів початкової школи, які повинні відповідати сучасним вимогам суспільства, нормативним документам Міністерства освіти та науки України, освітньо-професійним програмам, освітньо-кваліфікаційним характеристикам підготовки фахівця.

Також визначено, що проектна компетентність досить складний процес, що може реалізовуватися через проектну діяльність.

Ключові слова: фахова підготовка, проектна компетентність, проектна діяльність, майбутній вчитель початкових класів.

Annotation. In the article, the process of professional training of future elementary school teacher; Important areas of professional training of future elementary school teacher.

The notion of competence, expertise and competency approach in professional training of primary school teachers. Considered and analyzed the relationship of the concepts of competence, expertise and competency approach in professional training of primary school teachers.

Considered and analyzed the concept and components of professional competence of future teachers.

Determined concept design competence of future elementary school teacher, and the formation of design competence of future primary school teacher in the training.

It is concluded that the design competence of elementary school teacher on the level of preparedness of the project, individual ability of future teachers to design and desire for self-motivated, developing thinking, behavior, communication activities.

Also in the article the conditions of the project competences related to self-actualization subjective experience of primary school teachers who must meet the requirements of modern society, the regulations of the Ministry of Education and Science of Ukraine, educational and professional programs, educational qualification characteristics of specialist training.

Also determined that the project competence rather complex process that can be realized through project activities.

Key words: professional training, project competence, project activities, future primary school teacher.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення головними завданнями освіти в Україні є, насамперед, підвищення її якості. Пошук нових підходів ведеться різними шляхами: у змісті, технологіях, формах організації освітнього процесу.

Одним із видів роботи, що сприяє формуванню професіоналізму майбутніх учителів початкових класів, є проектна діяльність, у ході якої реалізуються всі етапи творчого процесу студентів: виникнення, обґрунтування, осмислення і прийняття ідеї, її технологічна розробка, практична робота над реалізацією, апробування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та особливості проектної компетентності розглянуті вітчизняними науковцями, а саме: Р. Борисовою, І. Бруснікіною, М. Жалдаком, Н. Морзе, С. Ніколаєвою, Т. Новіковою, Є. Пархерст, І. Сергєєвою, С. Сисоєвою, С. Шацьким, О. Савченко та ін. Також ці питання розглядали закордонні автори: Г. Арванітопуло, Дж. Дьюї, У. Кілпатрік, Є. Полат, Дж. Томас та ін. Проектну компетентність учителя початкової школи досліджували: І. Базарницька, О. Большакова, Т. Волковська, Л. Карпенко, Н. Коваль, Л. Кравчук та ін. Проте, незважаючи на значний інтерес науковців до даного питання, проблема формування проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи нині залишається недостатньо вивченою.

Мета статті: розглянути основні аспекти формування проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи, як складової фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Стратегія сучасної освіти полягає в тому, щоб надати можливість всім, без винятку, студентам виявити свої таланти, творчий потенціал та реалізувати себе як особистість. Для цього необхідно удосконалювати освітній процес, спираючись на наступні дії: навчитися пізнавати,

навчитися робити, навчитись мислити, навчитись формувати власну думку [1].

Фахова підготовка майбутніх учителів початкової школи досить складний процес. О. Савченко у своїх дослідженнях проблеми фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи зазначає, що формуючи особистість майбутнього учителя «необхідно гармонізувати загальнокультурні, психолого-педагогічні й методичні знання, уміння, способи діяльності, посилити їх професійну спрямованість, забезпечити фундаментальність їх базової підготовки через запровадження державних стандартів, зміну об'єктів моніторингу, створення умов для персоналізованої педагогічної освіти. Тому нові підходи до освіти може реалізовувати лише компетентний вчитель, який володіє безліччю професійно-особистісних якостей» [2, с. 8].

Не можна не погодитись і з думкою Л. Хомич, яка зауважує, що важливими напрямками фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів є: «соціально-психологічний, професійно-педагогічний та індивідуально-психологічний. Всі вони пов'язані із змістом педагогічної освіти, що складається з трьох циклів дисциплін: світоглядно-культурологічного, психолого-педагогічного і фахово-методичного» [3, с. 125]

На думку таких вчених як Н. Сергєєва, А. Хуторської, В. Серіков, В. Сластьонін, С. Савченко в сучасній педагогічній науці у вирішенні завдань підготовки фахівця пріоритет надається компетентнісному підходу.

Поняття компетентності досить широко проаналізовано та вивчено. Під цим поняттям, на думку А. Хуторського, можна розуміти компетентність як набуття людиною відповідної компетенції (або компетенцій), що базується на особистісному ставленні людини до цієї компетенції та до предмета діяльності, а компетенції – це сукупність взаємопов'язаних особистісних характеристик (знань,

умінь, навичок, способів діяльності), що стосуються певного кола предметів та процесів які необхідні для якісної продуктивної діяльності щодо цих предметів чи процесів [4]. І. Зімня вважає, що компетентність завжди є проявом компетенції, тобто компетенції, як певного внутрішнього, потенційного, прихованого психологічного новоутворення (знання, уявлення, програми чи алгоритму дій, системи цінностей і відношень), що виявляються в компетентностях людини як актуальних, діяльних проявах [5].

І. Мельничук, зазначає, що одним із основних завдань фахової підготовки є першочергова орієнтація навчання на формування саме професійної компетентності студентів [6]. Тому, на нашу думку, невід'ємною складовою успішної фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи є сформована професійна компетентність.

І. Бех та І. Зязюн в професійній компетентності майбутнього вчителя визначають: мотиваційну, аксіологічну, гностичну, практичну, особистісну та творчу складові [7]. В. Крижко та Є. Павлютенков пропонують визначити складові професійної компетентності за трьома сферами, кожна з яких має певні рівні професійної майстерності. Перша – операційно-технологічна: знання, уміння і навички педагога, професійно важливі якості. Друга – мотиваційна сфера: духовний світ особистості – потреби, професійні орієнтації та мотиви діяльності. Третя сфера – рефлексивна, яка відтворює уявлення педагога про себе, власні якості й результати діяльності, самооцінка, яка формує навички самоаналізу власної діяльності [8]. Професійна компетентність, на думку Н. Кузьміної, включає п'ять елементів чи складових компетентності: «спеціальна і професійна компетентність в галузі дисципліни, що викладається; методична компетентність (щодо способів формування знань, умінь в учнів); соціально-психологічна компетентність (стосовно процесу спілкування); диференційно-психологічна (відноситься до мотивів, здібностей, напрямів учнів); аутопсихологічна компетентність (стосується переваг та недоліків власної діяльності та особистості)» [9].

А. Болотович вважає, що професійна компетентність складається з таких компетентностей як: інформаційна компетентність; проектна компетентність; організаторська компетентність; комунікаційна компетентність [10].

Аналіз літератури, нормативних документів, державних стандартів показав, що нині необхідно формувати у майбутніх учителів початкової школи проектну компетентність оскільки саме в початковій школі закладається фундамент основних елементарних знань та умінь молодших школярів. Формуються фундаментальні навички елементів практичної та проектної діяльності.

Н. Матяш та Ю. Володіна зазначають, що проектна компетентність – «це здатність майбутнього фахівця як суб'єкта професійної діяльності ефективно

функціонувати в професійному співтоваристві, реалізовувати завдання, закріплені за ним в системі суспільного розподілу праці» [11].

Проектна компетентність учителя, на думку Т. Парфенової – це «складне інтегративне поняття, яке включає управлінську, емоційно-особистісну, творчу складові. Проектна компетентність педагога полягає в здатності розробляти і реалізовувати проекти, а саме: виявляти і аналізувати проблеми, знаходити зацікавлених людей; сформувати систему цілей, термінів, бюджет проектів; здійснювати інтеграцію і планування проектної діяльності; прогнозувати очікувані результати всіх учасників проекту; управляти якістю, ризиками проекту; ввести проект в діяльній полі групі дітей; вибудовувати взаємини з дітьми в процесі проектної діяльності; співвідносити частку нового і відомого в проекті; організувати презентацію отриманих продуктів і результатів проектної діяльності учасників проекту» [12].

На основі вивчення праць І. Базарницької, О. Большакової, Н. Коваль можна зробити висновок, що проектна компетентність майбутнього вчителя початкової школи визначається рівнем готовності до проектної діяльності, індивідуальною здатністю майбутнього педагога до проектування і мотивованого прагненням до самоосвіти, розвиток мислення, поведінки, спілкування, діяльності.

Важливою в контексті нашого дослідження є думка Л. Іванової, яка визначає умови, що сприяють розвитку проектної компетентності майбутнього учителя початкової школи, а саме:

– «самоактуалізація особистісного досвіду студентів в процесі реалізації проектної компетентності;

– відбір змісту навчання, які забезпечують системну інтеграцію знань, умінь і навичок для системної інтеграції потрібне об'єднання процесів по всіх елементах проектної компетентності;

– діалог в творчому процесі, та в процесі проектної діяльності, яка передбачає не рівність в ході взаємодії при реалізації проектної діяльності, а присутність взаєморозуміння, прийняття спільних рішень в ході реалізації проектної діяльності, багатосторонньої комунікації;

– наявність програмно-методичного комплексу, що забезпечує інноваційний характер педагогічної діяльності, різноманітні методичні засоби, що забезпечують і сприяють більш ефективній реалізації проектної діяльності;

– впровадження методів активного і інтерактивного навчання, спрямованих на розвиток проектної компетентності що забезпечують емоційне забарвлення спільної діяльності всіх учасників процесу;

– планування підвищення рівня розвитку проектної компетентності як динамічного, перспективного та довгострокового орієнтування професійної діяльності майбутнього учителя

початкових класів в процесі підвищення кваліфікації» [13].

Зазначені умови формування проектної компетентності пов'язані з самоактуалізацією суб'єктного досвіду майбутніх учителів початкової школи. Вони повинні відповідати сучасним вимогам суспільства, нормативним документам Міністерства освіти та науки України, освітньо-професійним програмам, освітньо-кваліфікаційним характеристикам підготовки фахівця.

Формування проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах коледжу, на нашу думку, включає:

- обговорення питань і форм проектної діяльності, як елемента проектної компетентності;
- вивчення дисциплін професійної і практичної підготовки, як складової фахової підготовки;
- відвідування інтегрованого курсу Intel, як елемента проектної діяльності;
- вивчення досвіду створення проектів досвідчених учителів початкової школи;

Література:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 393 с.
2. Савченко О. Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів // Матеріали всеукраїнської науково – практичної конференції «Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти».- Полтава. – 2001. – 8 с.
3. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів /Л. О. Хомич .- К.: Магістр – S, 1998. – с. 150
4. Хуторской А.В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты : 10 доклад на отделении философии образования и теории педагогики РАО 23 апреля 2002 /А.В.Хуторской // Центр «Эйдос» – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.eidos.ru/>
5. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / Ирина Алексеевна Зимняя // Серия : Труды методологического семинара «Россия в Болонском процессе : проблемы, задачи, перспективы» : [учебное издание]. – М., 2004. – 20 с.
6. Мельничук І.М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І. М. Мельничук. – Тернопіль, 2011. – 42 с.
7. Левківський М.В. Відповідальність у структурі компетентності майбутнього вчителя // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2003. – Випуск 13. – С. 9-12.
8. Павлютенков Е.М., Крыжко В.В. Рабочая книга руководителя школы. Ч.3: Методическая работа в школе: организация и управление. – Запорожье, 1994. – 105 с.
9. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. – М., 1990. – С.90.
10. Болозович А. П. Методика формирования проектной компетентности специалиста в сфере инвестиционной деятельности : Диссертация ... кандидата педагогических наук 13.00.08 - Тамбов, 2008.- 251 с.
11. Матяш Н.В., Володина Ю.А. Методика оценки проектной компетентности студентов [Электронный ресурс] // Психологические исследования: электрон. науч. журн. 2011. N 3(17). URL: <http://psystudy.ru>
12. Парфенова Т. А. Формирование проектной компетентности будущих педагогов в условиях вуза / http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2013/10/pedagogika/parfenova.pdf
13. Иванова Л.В. Модель развития проектной компетентности учителя / Перспективы Науки и Образования, 2014, №3(9) С.167-170.

– створення матеріально-технічної бази педагогічного коледжу для ефективної організації проектної діяльності.

Ми вважаємо, що проектна компетентність майбутнього учителя початкової школи, має включати здатність до творчості і вирішення проблемних завдань у процесі проектної діяльності, здатність ставити і вирішувати нестандартні завдання в процесі проектної діяльності, відчуття новизни, подолання стереотипів, схильність до ризику.

Висновки. Розглянуто фахову підготовку майбутніх учителів початкової школи, формування у них професійної компетентності.

Визначено, поняття проектної компетентності та умови формування проектної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Формування проектної компетентності у процесі фахової підготовки досить складний процес, що може реалізовуватися через проектну діяльність.

В майбутніх дослідженнях необхідно звернути увагу на складові проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи.